

គណៈកម្មាធិការដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា

Committee for Free and Fair Elections in Cambodia

ខុមហ្វ្រែល COMFREL

អ្នកឃ្នាំមើលលេខ ៤៦/២០១១

ថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១

ព្រឹទ្ធសភា ៖ ការបោះឆ្នោត និងគុណតម្លៃត្រូវតែកែចំរើ

គណៈកម្មាធិការដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា (ខុមហ្វ្រែល) ប្រកាន់ជំហរមិនចូលរួម និងមិនគាំទ្រការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភាឆ្នាំ២០១២ ដោយនៅតែបន្តចាត់ទុកថានេះជាការបោះឆ្នោតដែលគ្មានប្រសិទ្ធភាពមួយ។ ប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភានេះ មិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងភាពត្រឹមត្រូវក្នុងការចូលរួមប្រកួតប្រជែង ព្រោះលទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតជាក់ជាបានមកពីការគណនាចំនួនសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាយុវស្ម័យ និងអ្នកតំណាងរាស្ត្រនៃគណបក្សនយោបាយជាប់ឆ្នោត។ ជាក់ស្តែងណាស់ ការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភា នីតិកាលទី៣ នឹងប្រព្រឹត្តទៅនៅថ្ងៃទី២៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០១២ ដោយមានត្រឹមតែ ២ គណបក្សនយោបាយប៉ុណ្ណោះដែលបានចូលរួមប្រជែងការបោះឆ្នោតអាណត្តិនេះ បើទោះបីជាមាន ៥គណបក្សនយោបាយ ដែលមានអាសនៈក្រុមប្រឹក្សាយុវស្ម័យសង្កាត់ និងមាន ៤០ គណបក្សនយោបាយ (គិតត្រឹមខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១) ដែលបានចុះឈ្មោះសម្រាប់ប្រជែងការបោះឆ្នោតនៅក្រសួងមហាផ្ទៃ។

តាមច្បាប់បោះឆ្នោតបច្ចុប្បន្ន បេក្ខជនដែលមានសិទ្ធិឈរឈ្មោះបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកព្រឹទ្ធសភាត្រូវមានអាយុចាប់ពី ៤០ឆ្នាំឡើងទៅ មានសញ្ជាតិខ្មែរ មានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោត មានទីលំនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មានការតែងតាំងពីគណបក្សនយោបាយដែលបានចុះបញ្ជីឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត នៅគណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត។ ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកព្រឹទ្ធសភា អនុញ្ញាតឱ្យគណបក្សនយោបាយយោសនាបោះឆ្នោតចំនួន ២១ ថ្ងៃហើយត្រូវបញ្ឈប់សកម្មភាពយោសនា ២៤ ម៉ោង មុនថ្ងៃបោះឆ្នោត ព្រោះថាប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតនេះបញ្ចូលគ្នាប្រព័ន្ធអសកលជាមួយប្រព័ន្ធសមាមាត្រ (បញ្ជីគណបក្សបិទ) ដែលឱ្យតែក្រុមប្រឹក្សាយុវស្ម័យ សង្កាត់ និងអ្នកតំណាងរាស្ត្រជ្រើសរើសគណបក្សដើម្បីក្លាយជាសមាជិកព្រឹទ្ធសភា។ បេក្ខជននៅក្នុងបញ្ជីត្រូវបានជ្រើសដោយគណបក្ស ដែលមិនមាននីតិវិធីបើកចំហរ។ អង្គបោះឆ្នោត អ្នកបោះឆ្នោតក៏គ្មានសិទ្ធិរើសបេក្ខជននិមួយៗនេះដែរ។

ការចំណាយ និងថវិកាសម្រាប់រៀបចំការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភាតាមប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតនេះគឺ បានខ្លះខាយថវិកាជាតិ។ ការបោះឆ្នោតតាមប្រព័ន្ធនេះ ស្មើការចាត់តាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភាដោយគណបក្សនយោបាយ។ ចំនួនអាសនៈសមាជិកព្រឹទ្ធសភាសម្រាប់គណបក្សណាមួយ អាចគណនាដោយ

Vision : A democratic society that democratization in particular democratic elections are promoted and qualified to bring benefits to people.

ឧប្បត្តិការបោះឆ្នោតអាសនៈក្រុមប្រឹក្សាយុវស្ម័យសង្កាត់ និងអ្នកតំណាងរាស្ត្រត្រូវតែកែចំរើ

យោងតាមចំនួនសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់នៃគណបក្សនោះមាន។ តាមសេចក្តីប្រកាសរបស់គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត(គ.ជ.ប) ស្ថាប័នបោះឆ្នោតមួយនេះគ្រោងចំណាយប្រមាណ ៥៥៧.០០០ ដុល្លារសម្រាប់រៀបចំការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភានីតិកាលទី៣ ឆ្នាំ២០១២។ អង្គបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកព្រឹទ្ធសភា នីតិកាលទី៣ ឆ្នាំ២០១២ គឺជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ក្នុងមុខតំណែងសរុបទូទាំងប្រទេសចំនួន ១១.៣៥៣នាក់ និងសមាជិករដ្ឋសភាក្នុងមុខតំណែងចំនួន ១២០រូប ខណៈដែល អាសនៈតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសមរង្ស៊ីចំនួន៣ ក្នុងខេត្តកំពង់ចាម ខេត្តកំពង់ស្ពឺ និងខេត្តសៀមរាបនៅទំនេរ។

តារាង (១) អាចពន្យល់ថា ប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតអាចឲ្យគេគណនាបានជាមុននូវលទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភាឆ្នាំ២០១២ ហេតុដូច្នេះហើយ គណបក្សហ៊្វិនស៊ិនប៉ិន និងនរោត្តម រណបូទិ៍ បានសំរេចមិនចូលរួម បើទោះបីគណបក្សខ្លួនមានសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ ព្រោះចំនួនសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់របស់ពួកគេមិនមានចំនួនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីទទួលបានអាសនៈណាមួយនោះទេតាមរយៈការបោះឆ្នោតនេះ។

(១) តារាងប៉ាន់ប្រមាណជាមុននៃលទ្ធផលអាសនៈសម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភាឆ្នាំ២០១២

មណ្ឌលភូមិភាគ	ចំនួនអាសនៈតាមភូមិភាគ	ការគណនាជាមុននូវចំនួនអាសនៈដែលគណបក្សនយោបាយអាចទទួលបាន ក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងព្រឹទ្ធសភាឆ្នាំ២០១២					
		គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា		គណបក្សសមរង្ស៊ី		គណបក្សហ៊្វិនស៊ិនប៉ិន និង គណបក្សនរោត្តម រណបូទិ៍	
		ចំនួនអាសនៈ អាចទទួលបាន ក្នុងការបោះឆ្នោតឆ្នាំ២០១២	ចំនួនក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ឆ្នាំ ២០០៧	ចំនួនអាសនៈ អាចទទួលបាន ក្នុងការបោះឆ្នោតឆ្នាំ២០១២	ចំនួនក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ឆ្នាំ ២០០៧	ចំនួនអាសនៈ អាចទទួលបាន ក្នុងការបោះឆ្នោតឆ្នាំ២០១២	ចំនួនក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ឆ្នាំ ២០០៧
ភូមិភាគទី១	៦	៤	៣៩៤	២	២៦៦	០	៤
ភូមិភាគទី២	៨	៦	៨៦៧	២	៣៩៤	០	៩២
ភូមិភាគទី៣	៥	៤	៧៨១	១	២៦៩	០	១០
ភូមិភាគទី៤	១០	៨	១៤៨៣	២	៤៨៣	០	១៧០
ភូមិភាគទី៥	៧	៦	៩៧៥	១	២៦៩	០	៧១
ភូមិភាគទី៦	៧	៦	១០៥៣	១	២៨៥	០	៧២
ភូមិភាគទី៧	៨	៧	១២៣៨	១	៣៤៥	០	១១៩
ភូមិភាគទី៨	៦	៥	១២០២	១	៣៤៩	០	១៦១
អាសនៈសរុប	៥៧	៤៦	៧៩៩៣	១១	២៦៦០	០	៦៩៩

(២) តារាងគណនាជាមុននៃលទ្ធផលអាសនៈសម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភាឆ្នាំ២០១២

មណ្ឌលភូមិភាគ	ចំនួនអាសនៈតាមភូមិភាគ	ចំនួនអាសនៈគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាអាចទទួលបាន ក្នុងការបោះឆ្នោតឆ្នាំ២០១២	ចំនួនអាសនៈដែលគណបក្សសមរង្ស៊ីអាចទទួលបាន ក្នុងការបោះឆ្នោតឆ្នាំ២០១២
ភូមិភាគទី១	៦	៤	២

ភូមិភាគទី២	៨	៦	២
ភូមិភាគទី៣	៥	៤	១
ភូមិភាគទី៤	១០	៨	២
ភូមិភាគទី៥	៧	៦	១
ភូមិភាគទី៦	៧	៦	១
ភូមិភាគទី៧	៨	៧	១
ភូមិភាគទី៨	៦	៥	១
អាសនៈសរុប	៥៧	៤៦	១១

តារាង (២) នេះ គឺបង្ហាញការប៉ាន់ប្រមាណចំនួនសមាជិកព្រឹទ្ធសភា ដែលគណនាចេញពីចំនួនសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ និងអ្នកតំណាងរាស្ត្ររបស់គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សសមរង្ស៊ីដែលរកឃើញចំនួនអាសនៈរបស់គណបក្សទាំងនេះ។ ក្នុងតារាងនេះ ការគណនាសន្មត់ថា សមាជិកប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់របស់គណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច និងគណបក្សនរោត្តម រណបូទ្រី បោះឲ្យគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ព្រោះថាគណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច និងគណបក្សនរោត្តម រណបូទ្រី បន្តគាំទ្រ ឬមានសម្ព័ន្ធជាមួយគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា។ គណបក្សទាំងនេះក៏អាចចរចាជាមួយគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ដើម្បីទទួលបានអាសនៈចំនួន២ ដែលនឹងត្រូវជ្រើសតាំងដោយរដ្ឋសភាតាមមតិភាគច្រើន។ បើទោះបីយ៉ាងនេះក្តី គណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច និងគណបក្សនរោត្តម រណបូទ្រី ក៏អាចចរចាជាមួយគណបក្សសមរង្ស៊ី ដើម្បីបានអាសនៈកើនលើសដែរ។ បើសិនសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ទាំងអស់របស់គណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច និងគណបក្សនរោត្តមរណបូទ្រី បានបោះជ្រើសគណបក្សសមរង្ស៊ីនោះចំនួនអាសនៈរបស់គណបក្សសមរង្ស៊ី និងកើនឡើងរហូតដល់ចំនួន១៧អាសនៈ មានន័យថា កើនលើសរហូតដល់ ៦ អាសនៈ។

គួររំលឹកផងដែរថា ក្រោយការបោះឆ្នោតឆ្នាំ១៩៩៨ មានកើតវិបត្តិនយោបាយធ្ងន់ធ្ងរ ក្នុងការរៀបចំរដ្ឋសភា និងរាជរដ្ឋាភិបាល។ ព្រឹទ្ធសភាត្រូវបានបង្កើតឡើងតាមការចាត់តាំងពីគណបក្សនយោបាយក្រោមពិធីសារថ្ងៃទី ១៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៨ ដោយសំអាងហេតុសម្របសម្រួលផ្នែកនយោបាយ។ ក្រោមលេសស្ថានភាពនយោបាយ អ្នកតំណាងរាស្ត្រ គណបក្សកាន់អំណាចបានប្រញាប់ធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩ ដោយបញ្ចូលព្រឹទ្ធសភា ជាស្ថាប័នកំពូលមានអំណាចនីតិបញ្ញត្តិដូចសភាដែរ ទោះបីជាមានវិះគន់ និងតវ៉ាជាច្រើនពីប្រពន្ធនៃការបង្កើតព្រឹទ្ធសភានេះ។ រហូតមកដល់ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៥ ទើបមានការបង្កើតច្បាប់ស្តីពីការជ្រើសតាំងរដ្ឋសភា ហើយការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភា ត្រូវបានប្រព្រឹត្តិទៅនៅថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៦។ ក្នុងកំឡុងពេលបោះឆ្នោតលើកនោះ មានកើតបញ្ហាច្រើនអំពីការទិញសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ ពីគណបក្សកាន់អំណាច និងការទប់ទល់វិញ ដោយគណបក្សប្រឆាំងដាក់សម្ពាធសមាជិកក្រុមប្រឹក្សា

មួយចំនួនឱ្យស្រួចថានឹងបោះឆ្នោតឱ្យគណបក្សរបស់ខ្លួន ទោះបីយ៉ាងនេះ មានការប្រែប្រួលសម្លេង និងអាសនៈ ១% - ២% តែប៉ុណ្ណោះ។ ព្រឹទ្ធសភាមានភារកិច្ចសម្របសម្រួលការងាររវាងរដ្ឋសភា និងរាជរដ្ឋាភិបាល តែសកម្មភាពដែលព្រឹទ្ធសភាតម្រូវឱ្យផ្តល់យោបល់ទៅលើសេចក្តីព្រាងច្បាប់នានា ស្ទើរតែគ្មានឥទ្ធិពលអ្វីទាំងអស់ក្នុងការកែលម្អសេចក្តីព្រៀងច្បាប់។

តួនាទីសំខាន់របស់ព្រឹទ្ធសភាដែលព្រះមហាក្សត្រ នរោត្តម សីហមុនី ទ្រង់ព្រះរាជយោបល់នៅសម័យប្រជុំដំបូងនៃព្រឹទ្ធសភានីតិកាលទី២ នាថ្ងៃទី២០ខែមិថុនាឆ្នាំ២០០៦ មិនត្រូវបានកែលម្អ និង/ឬអនុវត្តនៅឡើយ។ ព្រះរាជយោបល់សម្រាប់តួនាទីព្រឹទ្ធសភា រួមមាន ការធ្វើឱ្យអំណាចរដ្ឋមានតុល្យភាព ការចូលរួមសកម្មក្នុងពង្រឹងប្រជាធិបតេយ្យភាវូបនីយកម្ម និងការអនុវត្តគោលនយោបាយវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ។

ថវិកាជាតិ (បានមកពីការបង់ពន្ធរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ការជួល ការលក់សម្បត្តិរដ្ឋ និងការខ្ចីបុល) បានចូលរួមក្នុងការចំណាយរបស់ព្រឹទ្ធសភាកើនឡើង រហូតដល់ជិត ១០ លានដុល្លារ ក្នុងមួយឆ្នាំ។ ក្នុងន័យនេះ តួនាទីព្រឹទ្ធសភា គួរត្រូវកែទម្រង់ និងពង្រឹង ដើម្បីឱ្យសក្តិសមនឹងការចំណាយនៃថវិកាជាតិម្យ៉ាងឆ្លើយតបព្រះរាជយោបល់របស់ព្រះមហាក្សត្រ ហើយក៏បង្កើតប្រសិទ្ធភាពនៃអាទិភាពរបស់ស្ថាប័នព្រឹទ្ធសភា។

គួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍ ការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភានីតិកាលទី៣នេះ មានពាក្យបណ្តឹងច្រើនទាក់ទងនឹងបញ្ជីឈ្មោះព្រោះចំនួនអ្នកបោះឆ្នោតតិច គណបក្សនយោបាយត្រូវការត្រួតពិនិត្យឱ្យហ្មត់ចត់ និងប្រយុត្តិប្រយោជន៍។ នៅដំណាក់កាលបិទផ្សាយបញ្ជីបោះឆ្នោតដំបូង សម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភា នីតិកាលទី៣ គណៈកម្មការរាជធានី-ខេត្តរៀបចំការបោះឆ្នោត (គជ/ខប) ចំនួន ២១ បានទទួលពាក្យបណ្តឹងសរុប ៧២ បណ្តឹង (គណបក្សសមរង្ស៊ីចំនួន ២៥បណ្តឹង គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាចំនួន ៧បណ្តឹង គណបក្សនរោត្តម រណប្បទិចំនួន ៥បណ្តឹង សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ចំនួន ២៥បណ្តឹង និងប្រជាពលរដ្ឋចំនួន ១០បណ្តឹង) ដែលបានដាក់ពាក្យបណ្តឹងសុំកែតម្រូវឈ្មោះ កែទិន្នន័យ លុបឈ្មោះ និងបញ្ចូលឈ្មោះថ្មីក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោតដំបូង។ មានត្រឹមបណ្តឹងចំនួន៣ដែលត្រូវបានគណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត(គ.ជ.ប) បើកសវនាការដោះស្រាយ ដោយក្នុងនោះ គ.ជ.ប បានសម្រេចលុបឈ្មោះចំនួន ៤ នាក់ចេញពីបញ្ជីបោះឆ្នោតដំបូង និងបញ្ចូលឈ្មោះថ្មីចំនួន ៣ នាក់ក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោតដំបូង និងមិនបញ្ចូលឈ្មោះចំនួន ១នាក់ ក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោត ដោយសារគ្មានប្រកាសទទួលស្គាល់ពីក្រសួងមហាផ្ទៃ។

ប្រធានស្តីទី គណបក្សសមរង្ស៊ី លោក គង់ គាំ ត្រូវបានបណ្តាញសារព័ត៌មានស្រង់សម្តី កាលពីថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ ថា «ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់របស់គណបក្សសមរង្ស៊ី នឹងត្រូវធ្វើសច្ចាប្រណិធាន ឬសម្បថរបស់ខ្លួន នៅតាមបណ្តាស្រុក នៅតាមភូមិភាគនិមួយៗ ចាប់ពីថ្ងៃទី០៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០១២ ដែលជាថ្ងៃបើកយុទ្ធនា

ការយោសនាបោះឆ្នោតព្រឹទ្ធសភា អាណត្តិទី៣។» លោក ចាត់ទុកថា «រឿងស្បថនេះ ជារឿងដែលអ្នកជាប់ ឆ្នោតបង្ហាញភាពស្មោះត្រង់ជាមួយនឹងប្រជាពលរដ្ឋ ហើយពិធីសម្បថលើកនេះ កើតឡើងក៏ដោយសារតែមាន ការទិញដូរទឹកចិត្ត ឬគម្រាមអ្នកបោះឆ្នោត ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ របស់គណបក្សសមរង្ស៊ី ឱ្យបោះឆ្នោតឱ្យ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាផងដែរ»។ គណបក្សសមរង្ស៊ី ជាញឹកញាប់តែងតែសម្តែងការមិនពេញចិត្តចំពោះ ដំណោះស្រាយរបស់ គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត (គ.ជ.ប) ចំពោះបណ្តឹងដែលបានដាក់ពាក្យ ដោយគណបក្សរបស់ខ្លួន ជាក់ស្តែងដូចជា បណ្តឹងកាលពីពេលបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភាឆ្នាំ ២០០៦ ប្តឹងមន្ត្រីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាដែលបានប៉ងប៉ងទិញ ឬគម្រាមសមាជិករបស់គណបក្សសមរង្ស៊ី ដោយមានទាំងខ្សែអាត់សម្លេងជាភស្តុតាង តែត្រូវបានមិនត្រូវបានដោះស្រាយដោយ គ.ជ.ប ទេ។

មានទង្វើករណីមួយចំនួនស្តីពីការទិញទឹកចិត្ត ឬបញ្ចុះបញ្ចូលសកម្មជនគណបក្សសមរង្ស៊ីក្នុងការបោះ ឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភាឆ្នាំ២០១២ រួមទាំង រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងកិច្ចការនារី និងសកម្មជនគណ បក្សសិទ្ធិមនុស្សមួយចំនួននៅខេត្តកំពង់ចាម បានបញ្ចុះបញ្ចូលសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់របស់គណបក្ស សមរង្ស៊ីក្នុងឃុំអង្គរ ស្រុកកងមាស ឱ្យបោះឆ្នោតឱ្យគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា។ លើសពីនេះទៀត ក្នុងសេចក្តី ថ្លែងការណ៍របស់ គណបក្សសមរង្ស៊ី កាលពីថ្ងៃទី០៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ បង្ហាញថា សកម្មជនគណបក្សសមរង្ស៊ី ៥ រូបនៅស្រុកបាណន់ ខេត្តបាត់ដំបង ត្រូវបានលោក ហ៊ុន ម៉ានិត កូនរបស់លោកនាយក រដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន និងមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាខេត្តបាត់ដំបង បានលួងលោម និងទិញទឹកចិត្តឱ្យបោះឆ្នោតជ្រើស តាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភា ជូនគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ដោយបានផ្តល់ប្រាក់ចំនួនពី ៥០០ដុល្លារ ទៅ ៧០០ ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក ក្នុងម្នាក់ៗ។ ព្រឹត្តិការណ៍នេះ អាចនាំឱ្យគណបក្សសមរង្ស៊ីតែមានការភិតភ័យចំពោះ ការទិញទឹកចិត្តរបស់គណបក្សកាន់អំណាច។

នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន មកពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា កំពុងកាន់អំណាចបច្ចុប្បន្ន បានថ្លែងជាសាធា- រណៈក្នុងពេលចែកសញ្ញាបត្រជូននិស្សិតមួយកាលពីថ្ងៃទី២៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ ហើយត្រូវបានបណ្តាញទូរទ- ស្សន៍ក្នុងស្រុកចាក់ផ្សាយថា យន្តការផ្ទៃក្នុងរបស់គណបក្សសមរង្ស៊ី ដែលតម្រូវឱ្យមន្ត្រីជាប់ឆ្នោតរបស់ខ្លួនស្បថ ថា ត្រូវតែបោះឆ្នោតឱ្យគណបក្សនេះ ហើយដកហូតទូរស័ព្ទនៅមុនថ្ងៃបោះឆ្នោតព្រឹទ្ធសភាមួយថ្ងៃជា «ការរំ- លោភសិទ្ធិមនុស្ស»។ តែវិធីបែបនេះ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាក៏ធ្លាប់ត្រូវបានប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយលើកឡើងថា មានការអនុវត្តសម្បថដូចគ្នាចំពោះសមាជិកគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាមួយចំនួន កាលពីយុទ្ធនាការយោសនា បោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រឆ្នាំ២០០៨ ផងដែរ។

ប្រសិនបើពិធីសម្បថ ឬសច្ចាប្រណិធានរបស់សមាជិកគណបក្សនយោបាយ ប្រារព្ធឡើងក្រោយការបោះឆ្នោត នោះមិនមែនជាការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សទេ។ ការរៀបចំពិធីសច្ចាប្រណិធានអាចជាកិច្ចនីតិវិធីមុនពេលឡើងកាន់ដំណែងនានា។ ប៉ុន្តែសម្រាប់កំឡុងពេលបោះឆ្នោត ពិសេសដំណាក់កាលយោសនាបោះឆ្នោត ឬថ្ងៃបោះឆ្នោតការរៀបចំសម្បថ ឬសច្ចាប្រណិធានរបស់សមាជិកគណបក្សនយោបាយ អាចជាការដាក់សម្ពាធដល់អ្នកបោះឆ្នោត អំពីការបញ្ចេញឆន្ទៈដោយសេរីនៃការបោះឆ្នោត ហើយបំពានដល់គោលការណ៍បោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌ និងរំលោភច្បាប់បោះឆ្នោតនៅកម្ពុជា។

ខុមហ្វ្រែល ចាត់ទុកថា ការប៉ុនប៉ងទិញសន្លឹកឆ្នោត គម្រាមដកតួនាទី ឬផ្តល់តួនាទី ការតម្រូវឱ្យអង្គបោះឆ្នោតធ្វើសម្បថ ឬសច្ចាប្រណិធាន សន្យាបោះឆ្នោតជូនគណបក្សរបស់ខ្លួនក្នុងកំឡុងពេលបោះឆ្នោតព្រឹទ្ធសភានេះ ជាទង្វើ ខុសច្បាប់បោះឆ្នោតកម្ពុជា (មាត្រា ៣៣ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភា) និងខុសគោលការណ៍សកល នៃ ការគោរពឆន្ទៈដោយសេរីរបស់អ្នកបោះឆ្នោត។ គណបក្សនយោបាយគួរតែមានទំនុកចិត្តលើសមាជិករបស់ខ្លួន ហើយគួរតែមានឧត្តមគតិការពារសេរីភាពអ្នកបោះឆ្នោត មិនមែនចងក្រងយុទ្ធសាស្ត្រវិវត្តិឆន្ទៈអ្នកបោះឆ្នោតដើម្បីតែសក្តានុពលរបស់គណបក្សនយោបាយ និងលទ្ធផលបោះឆ្នោតប៉ុណ្ណោះទេ។

ខុមហ្វ្រែល ផ្តល់អនុសាសន៍ថា ក្នុងករណីមិនមានការធ្វើវិសោធនកម្មរដ្ឋធម្មនុញ្ញលើប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតអសកលជ្រើសតាំងព្រឹទ្ធសភាក៏ដោយ ប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតនេះគួរត្រូវបានបើកចំហរបង្កើនការចូលរួម និងមានតម្លាភាពឱ្យច្រើន ដោយបង្កើនអង្គបោះឆ្នោត និងអ្នកបោះឆ្នោតរួមមាន អង្គវិជ្ជាជីវៈ តំណាងកសិករ តំណាងកម្មករ តំណាងគ្រូពេទ្យ។ល។ ប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតនេះក៏ត្រូវឱ្យអ្នកបោះឆ្នោត ជ្រើសរើសបុគ្គលបេក្ខជនដែលមកពីគណបក្សនយោបាយ ឬក្រុមឯករាជ្យផ្សេងទៀត។ នៅពេលសមាជិកព្រឹទ្ធសភាដែលកើតពីប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតខាងលើ នោះគេគួរបន្ថែមតួនាទី និងសិទ្ធិអំណាចទាក់ទងការអនុម័តយល់ព្រម ឬជំទាស់លើការបង្កើនស្ថាប័ន ឬអង្គការ ឬការជ្រើសរើសសមាជិកដូចជា ក្រុមប្រឹក្សាជាតិ គណៈកម្មាធិការជាតិ ។ល។ ព្រឹទ្ធសភាត្រូវបង្កើនការអនុវត្តយ៉ាងសកម្មក្នុងការរៀបចំសមាជសភា ដើម្បីពិភាក្សាលើបញ្ហាជាតិសំខាន់ៗ ដូចជានយោបាយការបរទេស ថវិកាជាតិ គោលនយោបាយ វិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ។

បេសកកម្ម ៖ បេសកកម្មរបស់ខុមហ្វ្រែល គឺជួយបង្កើតបរិយាកាសគួរជាទីពេញចិត្ត និងមានព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ ទី១/ដើម្បីឱ្យមានដំណើរការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌ តាមរយៈការបញ្ចុះបញ្ចូល តស៊ូមតិ ដើម្បីទទួលបាននូវក្របខ័ណ្ឌច្បាប់សមរម្យ, ការអប់រំដើម្បីផ្តល់ព័ត៌មានដល់អ្នកបោះឆ្នោត អំពីសិទ្ធិ និងសកម្មភាពចូលរួមសង្កេតការណ៍របស់ពួកគេ ដែលអាចរារាំងនូវភាពមិនប្រក្រតី ព្រមទាំងផ្តល់នូវរបាយការណ៍អង្កេតយ៉ាងទូលំទូលាយ និងឆាប់រហ័ស ដើម្បីអាចឱ្យមានការវាយតម្លៃលើដំណើរការ បោះឆ្នោតមួយដែលមិនលំអៀង និងមិនប្រកាន់បក្សពួក ទី២/ ដើម្បីឱ្យមានអត្ថន័យនៃដំណាក់កាលក្រោយពេលបោះឆ្នោត តាមរយៈការអប់រំ និងវេទិកាសាធារណៈក្នុងគោលបំណងជំរុញលើកទឹកចិត្តប្រជាពលរដ្ឋឱ្យចូលរួមក្នុងកិច្ចការនយោបាយ និងការធ្វើសេចក្តីសំរេចនានា ការតស៊ូមតិ/បញ្ចុះបញ្ចូលដើម្បីឱ្យមានការកែទម្រង់ ដំណើរការបោះឆ្នោតដែលបង្កើននូវគណនេយ្យភាព (ការទទួលខុសត្រូវ) របស់មន្ត្រីជាប់ឆ្នោត ព្រមទាំងផ្តល់នូវរបាយការណ៍អង្កេតយ៉ាងទូលំទូលាយ និងឆាប់រហ័ស ដើម្បីអាចឱ្យមានការវាយតម្លៃយូរដែលមិនលំអៀង និងប្រកាន់បក្សពួកទៅលើការបំពេញកម្មវិធីនយោបាយ និងដំណើរការអនុវត្តន៍ការងាររបស់មន្ត្រីជាប់ឆ្នោត។